

СЕЦИРАЊЕ РЕГИОНАЛИЗМА

Часлав Оцић, *Регионалистичка деконструкција Србије*, Просвета, Београд 2012

Доктринарни политички пројекти шире друштвене трансформације увек су били проблематични. Њихове жеље за изазивањем широких промена често су имале и своје наличје у виду читавог спектра изазваних жељених и нежељених последица. Њихова практична примена увек се налазила између чекића и наковња „правоверног” тумачења доктрина и саображавању стварности њима или, пак, прилагођавању, „попуштању” проблематичних планова пред ненаданим отпорима стварности. Регионални проблем, као структурни, сложени развојни проблем управо је један такав проблем: он је и загонетка различитих техника оптимизације, и дилема, и компензаторна релација, и својеврсни парадокс са ненултом сумом који се јавља приликом процеса планског јачања средњег нивоа власти.

Академик Часлав Оцић несумњиво спада у наше најбоље познаваоце свих лица и наличја регионалног проблема и регионализације. Управо зато и његова монографија носи „упозоравајући” наслов – *Регионалистичка деконструкција Србије*. Садржински обухватна у широком луку, она управо демонстрира целовито познавање проблематике која краси само врхунске зналце: методолошки и садржински, она на „малом простору”, односно на малом броју страница, из поглавља у поглавље, „захвата дубоко” и претреса ову изузетно сложену појаву као и сва њена, видљива и недовољно видљива, лица.

Стилски језгровита, а методолошки строго научна те наслоњена на релевантну теоријску подлогу, Оцићева монографија сваким својим поглављем нам откриљује по једну димензију регионалног проблема. Од појмовног одређења, преко класификација по различитим критеријумима, она ову проблематику претреса у практично свим њеним главним аспектима. Све то се чини уз основну напомену да је неопходно разликовати регионализам (захтеве регионалних покрета политичким самоодређењем), регионализацију (покушаје власти централизоване државе да проведе децентрализацију ка средњим нивоима власти) и регион (основни концепт региономике). Прво се одређује регион као комплексна просторна целина са наглашеном посебношћу, и даје етимологија термина, његова историјска генеза и секундарна значења. Регионализација као политика централизоване државе представља издвајање, ограничавање и рашчлањивање простора на мање, али индивидуализоване специфичне целине, на „органске ентитете”. Она отвара бројна питања и проблеме – од теоријске основе до критеријума, хијерархије, структуре и међузависности бројних комплексних елемената простора, које треба

решити како би регионализација постала основа квалитетног просторног планирања и успешне регионалне политике. Критеријуми делимитације региона, дакако, различити су – физичко-географски, историјски, управни, статистички, политички, економски, етнички, верски, одбрамбени, технички, еколошки итд. Издвајање региона изискује синтезу различитих обележја која се решава методом пондерисаних индекса или коришћењем техника мултиваријационе анализе. Ипак, немогуће је дефинисати планске регионе који би одговарали свим сврхама, што би имали идеалне особине и били употребљиви за све намене. Напротив, постоје искуства регионализације која нису охрабрујућа.

Преношење дела ингеренција државе на регион, средњи ниво власти такође, узроковано је променом друштвених околности, пре свега под утицајем најширих процеса које изазива глобализација. Указујући на три различита типа националних капитализама (америчког, европског и јапанског, односно БРИКС-овског) која се међусобно такмиче, анализирају се глобални и европски оквири регионализације управо као облици „функционалног прилагођавања” глобализацијским процесима. Такође, баш у том социо-историјском контексту, посматрају се и регионализми – покрети против сваког облика претеране (често и угњетачке) централизације, који могу да добију и своје партикуларистичке, па и сепаратистичке димензије. Када се ово последње деси, циљ регионалног сепаратизма постаје политичко одвајање и формирање или посебне, независне државе, или укључивање у већу, међународну асоцијацију региона, или се, пак, он претвара у средство притиска на централну власт да изврши системску прекомпозицију у правцу децентрализације. Како су политички и економски циљеви сепаратизма најчешће инкомпатибилни, Оцић предлаже да се тежње ка одвајању услед перцепција о економској експлоатацији неког дела јединствене државе подвргну детаљној cost-benefit анализи трошкова због експлоатације и користи од субвенција, како би се што је тачније могуће разјаснило ко је ту губитник а ко добитник.

Александар Саца ГАЈИЋ